

Bautista Barandalla Beltza

*Etxarri
Aranatz,
Nafarroa
(1933)*

Aurkibidea

Biografia

10 urtetarako lanean zebilen Bautista, aita gazte hil zitzaien eta bost senide ziren, ama eta aitonarekin bizi izan ziren orduan. Oraindik ere abeltzantzan lanean jarraitzen du semeei laguntzen.

Zintak

ETX-011

- **Proiektua:** Etxarri-Aranazko ahozko ondarea

- **Elkarrizketatzailea(k)**: Labrit Multimedia
- **Data**: 2011-08-30
- **Iraupena**: 85 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Labrit Multimedia

ETX-039

- **Proiektua**: Etxarri-Aranazko ahozko ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Labrit Multimedia
- **Data**: 2011-08-30
- **Iraupena**: 13 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Labrit Multimedia

Pasarteak

1. Familia

- **Erref**: ETX-011/002
- **Iraupena**: 0:02:16. **Hasi**: 00:00:05. **Bukatu**: 00:02:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kanpaiak

Laburpena:

<p>Bautista 1933an jaioa da “Gingania” etxean. Bost senide ziren eta etxean hauetaz gain ama, aita (Bautistak 12 urte zituela hil zena), eta aitona (Bautistak 20 urte zituela hil zena) bizi ziren. Familian nekazaritzara, abeltzaintzara eta basolanetara dedikatu zen, irabazirik gabeko ekonomia, mantentzekoa besterik ez. Basolanetan zebiltzala amak hiru aldiz eramaten zien jatekoa egunean. Eguerdiko ordu batean ezkila-jotze berezia izaten zen etxeratze-agindu edo "toque de queda” delakoa, oso polita omen zen ordu horretan emakume guztiak ilaran ikustea bazkariak eramaten.</p>

2. Janaria eta tabakoa

- **Erref**: ETX-011/003
- **Iraupena**: 0:01:36. **Hasi**: 00:02:21. **Bukatu**: 00:03:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak

Laburpena:

Janariari dagokionez, patata edozein ordutan jaten zutela dio. Eguerdian babarrunak eta razioa baldin bazen txerriki pusketaren bat izango zen. Halere, bera txikia zenean kontatzen du ama eguerdiko bazkariarekin agertzen zenean aita eta besteak kezkatuago zeudela tabakoarekin janariarekin baino. Lizar hostoekin ere nola prestatzen zuten erretzeko azaltzen du.

3. Txiskeroak

- **Erref:** ETX-011/004
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:03:57. **Bukatu:** 00:05:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak

Laburpena:

Zigarroak pizteko txiskeroak ere bereziak ziren. Etxean baldin baziren, beheko sutik tenazekin puska bat hartu sutik eta ezpagnetara hurbiltzen zuten zigarroa pizteko. Bestela bazuten metxa eta harria.

4. Soroetako lanak

- **Erref:** ETX-011/005
- **Iraupena:** 0:06:36. **Hasi:** 00:05:03. **Bukatu:** 00:11:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserría » Baserriko lanak » Garia
- Baserría » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Soroetako lanetan nola aritzen ziren kontatzen du. Dena eskuz, aitzurra, sega eta halakoekin. Eultzitan ere aritu zen. Larraina nola antolatzen zuten deskribatzen du. Garia nola garraiatu eta garia nola jotzen zuten ere bai, batzuek idiekin beste batzuek behorrekin. Ahotza eta alea bereizteko haizearen zain egon behar, ez bazen zakuetan sartu eta haizea izan arte itxoin egin behar, orduan eskuarekin gora bota eta bereizten zuten. Beranduago "trilladorak" etorri ziren, eta lana arindu zen. Ahotza ganbaran gordetzen zuten. Gose garaian, "almintea" uztak kontrolatzera joaten omen zen, uztza osoa entregatu behar baitzen. Etxerako alea lastoarekin nahasi eta ezkutuan eramaten zuten. Orduan errota guztiak itxita zeuzkaten, baina gauez joaten omen ziren bai Lakuntzara, Ataunera, Iturmendira, Bakaikura. Berari, garia xehatzera joan zen batean gertatu zitzaion pasadizoa kontatzen du.

5. Errotak

- **Erref:** ETX-011/006
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:11:39. **Bukatu:** 00:12:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Etxarriko errotak itxita izan ziren. Baziren beste eskuzko errotak ere. Hauekin lanean aritzea askoz ere luzeago zen. Behin baino gehiagotan pasatu behar zen irina. Galbahetik ere pasatu behar izaten zuten.

6. Ogia eta taloa

- **Erref:** ETX-011/007
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:12:30. **Bukatu:** 00:14:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Garia
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:

Ogia etxean egiten zuten, zeregin horretarako ia etxe guztietan labeak baziren. Labeak deskribatzen ditu. Lehendabizi sua pizten zuten, ondotik, makil baten puntan zapia jarritz labearen zola garbitzen zuten eta ogia sartu bertan egiteko. Taloa ere asko hartzen zuten, lurreko suan erretzen zuten talo-burdinaz lagunduta.

7. Txerri-hiltzea

- **Erref:** ETX-011/009
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:14:18. **Bukatu:** 00:17:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Txerria hiltzen zuten etxean eta, Bautistaren hitzetan, horri esker jaten zuten haragia zerbait. Bi txerri hiltzaile baziren Etxarrin, beren etxera Miguel Goñi izeneko gizona joaten zen, Etxarrin hil den gizonik zaharrena. Hil eta odol-hustu ondotik erre eta garbitu egiten zuten. Etxarriko ohitura txerria egurraz egindako suan erretzea zen. Egun berean arratsalde edo biharamunean odolkiak egiten zituzten, baita txistorrak eta birrikak ere. Haragia olioan eta gantzetan gordetzen zuten buztinezko eltzeetan. Odolkiak eta txerri erdia senideei eta bizilagunei ematen omen zitzaien; gero, bueltan ere hartzen zen.

8. Arroparen garbitasuna

- **Erref:** ETX-011/011
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:18:59. **Bukatu:** 00:21:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Arropak garbitzeko lixiba egiten zuten. Lixiba errautsa erabilia egiten zuten. Arropak garbitzeko, garbitegi bat baino gehiago zegoen. Bautistaren etxeko arropak, Iturri-Ederren aurrean zegoen garbitegian garbitzen zituzten. Etxe bat zegoen, garbitegia eta ondoan aska. Behiak ere egunero ateratzen zituzten aska horretara edan zezaten.

9. Ura etxean eta argindarra

- **Erref:** ETX-011/012
- **Iraupena:** 0:02:06. **Hasi:** 00:21:00. **Bukatu:** 00:23:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Etxean beti ezagutu du ura, baina lehenago badaki garbitegia zegoen iturritik ekartzen zutela, eta deskribatzen du nola. Argindarra ere bazuten baina etxe osorako bi bonbilla zituzten. Solairu batetik bestera bonbilla pasatzeko zulo bat zeukaten. Lautik hirutan ez zuten argindarrik, udan ur-eskasia zegoelako, neguan sobera zegoelako... Argindarra Errota Zahar deitzen ziotenetik hartzen zuten. Kaleetan ez zuten argirik.

10. Haurrak etxean jaiotzen ziren

- **Erref:** ETX-011/013
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:23:06. **Bukatu:** 00:24:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Haurrak etxean jaiotzen ziren. Emagina izaten zen erditze unean laguntzen zuena. Bere emaztearen ama ere emagina izan zen.

11. Eskola

- **Erref:** ETX-011/014
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:24:24. **Bukatu:** 00:26:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Eskolan ez omen zuten ezer ikasi. Eskolara joan eta egurra xehatzen jartzen zituen maisuak. Eskolako egurra egiten behatzak moztu zituen mutil baten kasua kontatzen du. Maisua joka eta zigortzen aritzen zela dio Bautistak. Eurek egun osoa jolasean ematen omen zuten.

12. Haurtzaroko jolasak

- **Erref:** ETX-011/016
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:26:43. **Bukatu:** 00:29:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Haurtzaroko hainbat jolas aipatzen ditu, batzuk nolakoak ziren ere adierazten du. Putzura bainatzera ere joaten ziren baina mutilak bakarrik, neskak ez omen ziren joaten. Arrantzan eta txori ehizan ere nola aritzen ziren kontatzen du.

13. Arropak

- **Erref:** ETX-011/018
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:30:13. **Bukatu:** 00:32:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Arropak gogoratuz irri egiten du Bautistak. Galtzak ez omen ziren ez motz eta ez luze. 16 urterekin jantzi omen zituen galtza luzeak. Orduan arropak jostunak egiten zituen. Bere etxean bere amaren izeba batek egiten zituen, jostuna zen. Arropa guztiak moldatzen ziren behin eta berriz. Oinetako gisa zatak eta espartinak janzten zituzten, zapata gutxi zegoen, mezara ere abarkekin joaten omen ziren.

14. Dotrina eta lehen Jaunartzea

- **Erref:** ETX-011/019
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:32:40. **Bukatu:** 00:34:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Dotrina ikastera joaten ziren, eta beldurra pasatzen zutela dio. Apezak gogor jotzen omen zituen. Lehenengo Jaunartzea zazpi edo zortzi urterekin egin zuen, ez du argazkirik. Bere adinekoak ez ziren asko, guztira 25 bat lagun, horietatik 11 mutil.

15. Soldaduskara joateko

- **Erref:** ETX-011/020
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:34:36. **Bukatu:** 00:36:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Soldaduskara joateko mutilak neurtzera udaletxera etortzen ziren. Bere "kinta" neurtzera etorri zireneko pasadizoa kontatzen du. Berak soldaduskan Arbizuko pare bat lagunekin bat egin zuen. "Kinto"en besta zerbait egin zuten neurtu aurretik, eta, gero, "kinto"en bestetarako Arbizuko Patxi akordeoilaria ekartzen zuten.

16. Soldaduskan

- **Erref:** ETX-011/022
- **Iraupena:** 0:00:23. **Hasi:** 00:37:20. **Bukatu:** 00:37:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Soldaduska Iruñean, Zaragozan, Burgosen eta Aurizberrin egin zuen. 17 hilabete eman zituen soldadu

17. Andregia

- **Erref:** ETX-011/023
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:37:43. **Bukatu:** 00:38:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

Bautistak andregia berandu bilatu zuen. 40 urterekin ezkondu zen. Erriberako eta Santanderreko mutilak erneago ibiltzen omen ziren.

18. Ezkontzak

- **Erref:** ETX-011/024
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:38:46. **Bukatu:** 00:40:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Ezkondu elizan eta bazkaria egiten zen. Asko etxean bertan egiten ziren, ahuntzen bat edo ardiren bat hil eta horixe jaten zen. Akordeoilaria edo "Jazz" a jartzen zuten. Ongi pasatzen zutela dio Bautistak gazte garaiko oroimen onak ditu.

19. Dirurik gabe bizi

- **Erref:** ETX-011/025
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:40:40. **Bukatu:** 00:42:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Dirurik gabe bizitzea zer den ezagutu du Bautistak. Ama 40 bat urterekin alargundu zen, eta orduan ez zuten inongo diru-sarrerarik etxean. Etxean bertan ekoizten zituzten produktuekin bizi ziren. Amari erretiroa izateko nekazaritzako aseguria ordaindu zioten.

20. Ehorzketak

- **Erref:** ETX-011/026
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:42:35. **Bukatu:** 00:45:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Ehorzketa maila ezberdinak baziren, lau maila ezberdin. Bautistaren hitzetan "pobreenak pobre, aberatsenak aberats". Ordaintzen zen diruaren arabera izan ohi zen. Apeza elizmutilekin joaten zen hildakoaren etxera, eta kalean beraiekin gurutzatuz gero belauniko jartzen zirela dio. Hilak herrian bertan egiten zituzten. Hildakoa etxean beilatzen zuten.

21. Misioak, aitortza eta bula

- **Erref:** ETX-011/027
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 00:45:19. **Bukatu:** 00:47:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Misioak izaten ziren. Eliza goraino betetzen omen zen, eta apezek oihuka botatzen omen zituzten sermoiak, Don Fidel eta Don Ricardo gogoratzen ditu. Beldurra edo errespetu handia omen zitzaion erlijioari, hala ere, orduan ere, bazen agertzen ez zen jendea. Aitortza edo "konfesioa" urtean behin derrigorrezkoa zen, eta horretarako kartila bat ematen omen zuten, agertzen ez zena fitxatuta geratzen omen zen. Bulak ere izaten ziren, bula ordaintzen zuenak bijilia edo barauan nahi zuena jan zezakeen.

22. Aste Santua eta ezkilak

- **Erref:** ETX-011/028
- **Iraupena:** 0:02:24. **Hasi:** 00:47:42. **Bukatu:** 00:50:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Aste Santua

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kanpaiak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:

Aste Santua orduan ezberdina zen, ez zen oporretarako garaia, elizara joatekoa baizik. Aldareko santuak oihal batzuekin estaltzen zirela kontatzen du, eta ezkilarik ez zen jotzen. Honen harira, hil-ezkila desberdinak jotzen zirela kontatzen eta imitatzen ditu. Haur bat hiltzen zenean “ttikilin ttakalan” gelditu gabeko ezkila omen zen, haur asko hiltzen zela esaten du. Emakumearen bat hiltzen zenean, “dan dan...”; eta gizona hiltzen zenean, berriz, grabeago “don don...”. Garai hartan lutoa mantentzen zen.

23. Erreguteak eta Kalbarioa

- **Erref:** ETX-011/030
- **Iraupena:** 0:00:44. **Hasi:** 00:50:42. **Bukatu:** 00:51:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Erreguteak egiten zituzten, bai euria egiteko hala nola atertzeko ere. San Adrianeraino joaten ziren, 5 km, apeza zaldiz joaten zen, eta herriko zaharrena ere oinez. San Migueleraino ere iritsi izan dira erreguteetan. Kalbarioa ere ezagutu du.

24. Ama Birjinaren agerpenak

- **Erref:** ETX-011/031
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:51:26. **Bukatu:** 00:53:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Zaharragoei aditua die Ama Birjina ikusi zuen jendea bazegoela. Oraindik bizi den Eusebio Markotegik ere ikusi zuela omen dio, baina ziurrenik ahuleriarengatik izango zela esaten du. Agerpenei buruzko kasu pare bat gehiago azaltzen ditu.

25. Sutondoko istorioak

- **Erref:** ETX-011/032
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:53:38. **Bukatu:** 00:54:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Etxe barruko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Sutondoan istorioak kontatzen aritzen ziren. Sorgin kontuak ere adituak ditu. Artoa aletzen aritzen ziren bitartean. Sasoi horrek, gainera, gaztainen sasoiarekin bat egiten zuen, eta gaztainak jaten zituzten.

26. Artoa, gaztaina, egurra eta orbela

- **Erref:** ETX-011/033
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:54:55. **Bukatu:** 00:56:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserría » Baserriko lanak » Artoa

Laburpena:

Artoa zuritzen azaroan aritzen ziren, gaztaina biltzeko egun seinatu bat izaten zuten Bakaikun, Etxarrin ez ordea. Egurra eta orbela lotetan banatzen ziren, orbela azpietarako erabiltzen zuten.

27. Egurra eta ilargia

- **Erref:** ETX-011/034
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:56:46. **Bukatu:** 00:57:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Natura » Meteorologia

Laburpena:

Egurra egiteko ilargiari begiratzen zioten. Zuhaitzaren orbel edo hostoa koskaduna baldin bazen ilargia hil ondoan botatzen zuten. Hostoa leuna baldin bazen, ilberrian botatzen zuten. Ereiteko ere begiratzen zioten, eta, ahal bazen behintzat, ilargia hil ondoren ereiten zuten.

28. Fruta-arbolak eta lihoa

- **Erref:** ETX-011/036
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:57:46. **Bukatu:** 00:59:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Lihoa (linua) eta ehuleak
- Baserría » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

Fruta-arbola gutxi izan da Etxarrin, ez baita toki egokia horretarako. Sagarrak bai izaten ziren, eta hori omen zen urte osoko postrea. Lihoa ere erein egiten zen, oihalak egiteko erabiltzen zen. Etxe batzuetan haria egiten zuten liho horrekin zeregin horretarako zeukaten makina batzuekin.

29. Arotzak eta gisugileak

- **Erref:** ETX-011/039
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 01:00:03. **Bukatu:** 01:01:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak
- Lanbideak » Etxeginak
- Lanbideak » Arotzak

Laburpena:

Etxarrin hiru arotz bazirela aipatzen du, horietako batek idiak ferratzen zituen. Gisugileak ere baziren Arbizuko gizon bat aipatzen du eta Eritze herrian beste bat. Gisua etxeak zuritzeko erabiltzen zuten.

30. Gisu-labeak eta txondorrak

- **Erref:** ETX-011/041
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 01:02:58. **Bukatu:** 01:04:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Ikazkinak eta txondorrak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Karobiak eta elurzuloak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Mendian gisu-labeak izaten ziren, eta herriko jendeak ikatza egiten zuen txondorretan. Ikatz hori errazionamendu gisa banatzen zen, bi zaku etxeko. Garai hartan, plantxak ere ikatzarekin berotzen ziren.

31. Trena

- **Erref:** ETX-011/042
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 01:04:04. **Bukatu:** 01:05:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Trenak eta trenbideak garrantzi handia izan du Etxarrin. Garraio-lan gehien-gehienak trenez burutzen ziren. Kontuan hartu garai hartan Etxarrin beharbada bi kamio txiki besterik ez zirela. Iruñera ere trenez joaten ziren, autobusa ere bazegoen. Astelehenetan, jendez betetzen zen Etxarriko geltokia kanpoan lanean ari ziren ingurueta jendearekin.

32. Zerrategiak eta teileria

- **Erref:** ETX-011/043
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 01:05:28. **Bukatu:** 01:06:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Nafarroako lantegiak » Sakanako lantegiak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Bi zerrategi bazeuden herrian, bietan zortzi bat lagun ariko ziren lanean. Teileria ere bazegoen, eta bertan 10 bat lagun aritzen ziren lanean. Teileria kanposantu bidean zegoen, oraindik tximinia bertan dago.

33. Hilean bi ferria

- **Erref:** ETX-011/045
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 01:07:45. **Bukatu:** 01:10:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Hilean hiru aldiz ospatzen ziren ferriak Etxarrin, hilabetearen 5ean, 15ean eta 25ean. Giro oso polita izaten; deskribatu egiten du.

34. Merkataritza

- **Erref:** ETX-011/046
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 01:10:05. **Bukatu:** 01:11:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Merkataritzari dagokionez, Etxarrin bospasei taberna bazeuden, horietako batzuk erdi taberna erdi denda ziren. Arropa denda ere bazegoen eta botika ere bai, Gayarrerren botika.

35. Medikua

- **Erref:** ETX-011/047
- **Iraupena:** 0:00:32. **Hasi:** 01:11:30. **Bukatu:** 01:12:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Mediku bakarra zuten, eta bera zaharra. Ez zuen praktikanterik eta berak egiten zituen lan guztiak, haurren jaiotzak ere artatzen zituen.

36. Sendabelarrak

- **Erref:** ETX-011/048
- **Iraupena:** 0:00:25. **Hasi:** 01:12:02. **Bukatu:** 01:12:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

Batzuek sendabelarrak erabiltzen zituztela dio. "Pasma" belarra eta kamamila aipatzen ditu.

37. Guardia Zibila

- **Erref:** ETX-011/049
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 01:12:27. **Bukatu:** 01:13:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Polizia

Laburpena:

Guardia Zibila, garai batean, erromeriaren bat baldin bazen, adibidez, herriaren mahaian esertzen ziren bazkaltzera. Libre zegoena meza nagusira ere joaten zen.

38. Udalaren antolaketa

- **Erref:** ETX-011/050
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 01:13:17. **Bukatu:** 01:15:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala

Laburpena:

"Veintena" bazegoela kontatzen du, baina ez daki nola osatzen zen. Gehien agintzen zuena idazkaria omen zen. Auzolana egiten zen, eta auzolanaren berri emateko etxex etxe ibiltzen ziren ateetan mailu batekin joka, eta non zen auzolana esanaz. Etxe bakoitzetik bana joaten ziren, ez joatekotan ordaindu egin behar zen.

39. Ondoko herriekiko harremanak

- **Erref:** ETX-011/051
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 01:15:29. **Bukatu:** 01:16:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak

Laburpena:

Bautistarentzat ondoko herriekiko harremanak gaur egungoak bezalakoak

ziren; “batzuekin haserre besteekin adiskide”. Oro har, harreman onak ziren nahiz eta umorez gazte konturen bat kontaktzen duen.

40. Euskara

- **Erref:** ETX-011/052
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 01:16:28. **Bukatu:** 01:18:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararekiko sentimendua
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Garai batean, dena euskaraz egiten zen, baina gero galduz joan zen. Bautistaren ustez, gerra ondotik batez ere, euskaraz hitz egiten zutenak gutxiago balira bezala sentitzen ziren, eta, lotsaz edo, utzi izaten zen euskaraz. Bautistaren ustez emakumeek galdu zuten lehenago. Bera beti sentitu da euskalduna eta beren aitonak ere sentimendu bera zuen.

41. Gerra garaia

- **Erref:** ETX-011/053
- **Iraupena:** 0:04:05. **Hasi:** 01:18:23. **Bukatu:** 01:22:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

<p>Herrian iritzi politiko ezberdinak zeuden, eta nahiko “pike” bazen. Tabernak ere baziren; Círculo Carlista, Círculo Católico eta Centro Republicano. Giro nahiko nahasia; bere etxean bertan bere aita errepublikanoa zen, eta honen anaia erreketea. Osabak bere aita Lekarozeko komentura eramane omen zuen, eta Bautistak berak aita fraidez jantzita ikusi zuela dio. Garai hartan, emakume batzuei ilea moztu eta akain-belarraren olio eman zieten, baita kartzelan sartu ere. Fusilatutak ere sei edo zazpi izan ziren. Semea jaio berria hil zuten gaztearen gertakizuna kontaktzen du. Oraindik orain fusilatuen omenez urtero Otxoportillon egiten duten mezara joaten da Bautista.</p>

42. Errazionamendua

- **Erref:** ETX-011/054
- **Iraupena:** 0:00:36. **Hasi:** 01:22:28. **Bukatu:** 01:23:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra ondotik, errazionamendua iritsi zen. Tabakoa eta zenbait janari errazionatuta zeuden, eta dendara joaten zirenenean bila ilarak izaten ziren; jendea bata bestearen ondotik esperoan egoten zen.

43. Hainbat gertakizun

- **Erref:** ETX-011/055
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 01:23:04. **Bukatu:** 01:25:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Hainbat gertakizun aztertzen ditu. Barandalla, gerra garaiko erreketek eta alkatea izan zena, Bautistaren osaba. Basajaun, Pello Mariñelarena.

44. Herriko festak

- **Erref:** ETX-039/002
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:00:02. **Bukatu:** 00:01:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Herriko festak urriaren 7an ospatzen ziren; gero, eguraldia tarteko abuztura aldatu zituzten. Festetan diru gutxirekin ondo pasatzen zutela dio. Festak janaren inguruan egiten omen ziren, ardiren bat hiltzen zen... Errondetan kantari ibiltzen ziren. Orduan, neskak ez ziren tabernetan sartzen. Dantzaldian bai elkartzen ziren neskak eta mutilak. Gaiteroak ere baziren eta jota, aurreku eta zortziko dantzatzen ikasi zuten. Festak lau egunetakoak izaten ziren, mutilek bosgarren bat antolatzen zuten.

45. Erromeriak

- **Erref:** ETX-039/003
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:01:57. **Bukatu:** 00:04:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

Hiru erromeri ospatzen ziren Etxarrin, San Adrian, Abuztuko Ama Birjina eta San Kiriko. Hiruretan garrantzitsuena San Adrian zen dudarik gabe, besta handia egiten omen zen. Bertan axuria edo antxumea erretzen zuten eta herriak ardo barrika bat eramaten zuen gurdi batean. Mozkor handiak harrapatzen omen zituzten. Mozkorrenek buelta herriko gurdian egin behar izaten omen zuten. Emakumeek, berriz, ez zuten edaten.

46. Inauteriak

- **Erref:** ETX-039/004
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:04:42. **Bukatu:** 00:05:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak

Laburpena:

Inauteriak ere ospatzen zituzten. Pasadizo bat gogoratzen du, zapatariak (gaita-jotzailea zen gainera) pintura batez biboteak egin omen zizkien, eta, gero, zapaten pintura hori ezin kenduz ibili ziren. Etxeko edozein arrokekin mozorrotzen ziren. Orduan inauteriak debekatuta egon zirela gogorarazten du.

47. Eguberriak

- **Erref:** ETX-039/005
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:05:33. **Bukatu:** 00:06:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

Eguberrietan, orduan, Olentzerorik ez zen egiten, Erregeak ziren bakarrik. Urteberri egunean kantatzera ateratzen ziren, eta Gabon Gauean “Misa del Gallo” egiten zuten gauean, baina jende batzuk mozkorrak joaten ziren eta besteak haserre.

48. Musika banda

- **Erref:** ETX-039/006
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:06:39. **Bukatu:** 00:07:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Udal langileak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Musika banda bazen Etxarrin herriko jendez osatuta. Orduan Etxarriko Udalak dirua bazuen, mendiko ustiapenetik aterata batez ere, eta holako banda mantendu ahal zuen. Orduan “sereno” edo gauzaina ere ba omen zuen herriak.

49. Kirolak

- **Erref:** ETX-039/007
- **Iraupena:** 0:05:02. **Hasi:** 00:07:32. **Bukatu:** 00:12:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak
- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:

Kirolei dagokienez, aizkoran zaletasuna handia izan dela dio. Pilotan, berriz, Nafarroan, garai hartan, bigarren mailako pilotariak ateratzen zirela bakarrik kontatzen du, profesionalak gipuzkoarrak eta bizkaitarrak ziren, orain aldatu da. Beste zaletasun ikaragarria izan omen zen “lucha libre” delakoarekin, herriko festetan eta guzti izaten omen zen. Baina zaletasun hori berehala desagertu zela dio. Kirol honetan aritu ziren hiru gizon aipatu eta gogoratzen ditu. Jendea erotzen omen zen; behin ikusle batek borrokalari bati aulkia bota omen zion. Apusturik ez zuten egiten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-29

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com